

Nr 292.

Av herr **Nihlfors m. fl.**, om *åstadkommande av en effektiv personalvård inom den statliga administrationen.*

Inom den svenska industrien har man under de senaste årtiondena i allt större och större utsträckning insett vikten och betydelsen av en ordnad och effektiv personalvård. De åtgärder man vidtagit ha bl. a. bestått i anställande av personalkonsulenter, vilka fått taga hand om de personalvårdande uppgifterna.

I allmänhet har en sådan konsulent kommit att intaga en mellanställning mellan å ena sidan företagsledningen och å andra sidan den anställda personalen. En av de främsta uppgifterna har då blivit att söka skapa samförstånd och gott samarbete mellan de två parterna. I regel ha konsulenterna inkopplats på en för ett företag så viktig fråga som anställning av ny personal och placering av »rätt man på rätt plats». Nästa uppgift har blivit att sätta de nyanställda in i förhållandena på arbetsplatsen och arbetsuppgifterna i största allmänhet. Att personalkonsulenterna få taga hand om tillsynen av hygieniska förhållanden på arbetsplatsen har ansetts vara en självklar sak. På flera håll ha företagens intressekontor blivit en naturlig bas för konsulenternas arbete. Den personliga kontakt, som lätt uppnås mellan föreståndaren för ett intressekontor och de anställda, har ofta skapat förutsättning för att de anställda skola kunna få hjälp med sina privata problem, de må vara av ekonomisk eller annan art. Man kan i detta sammanhang peka på bostadsfrågan, hemhjälpssproblemet och vad därmed sammanhänger. Till personalkonsulenternas kontor ha så småningom många vandrat för att få råd och anvisningar. Det säger sig självt att företagsledningen därigenom avlastats åtskilliga problem, som den väl kanske ej heller kunnat reda ut. En förnuftigt ordnad personalvård har med andra ord i många företag betytt vinst såväl för arbetsgivare som för personal.

På den statliga och »halvstatliga» verksamhetens område har även personalvårdens betydelse här och var insetts, i första hand med avseende på arbetare. Inom den statliga administrationen med dess stora kontorsarbetande personal, huvudsakligen sysselsatt i Stockholm, har däremot föga utförts på detta område, om man undantager vissa affärsdrivande verk såsom generalpoststyrelsen och Stockholms telefonstation.

Det kan finnas skäl att här något beröra vilka åtgärder som vidtagits i det förra ämbetsverket. Genom kungl. brev den 3 mars 1933 bemyndigades generalpoststyrelsen att försöksvis anställa lämplig person med åliggande att

2—175 49 *Bihang till riksdagens protokoll 1949. 4 saml. Nr 287—293.*

tjänstgöra såsom personalkonsulent. Denna befattning har sedermera fått stadigvarande karaktär. Redan i skrivelse till Konungen den 11 november 1936 kunde styrelsen vitsorda, att de förväntningar, som ställdes på befattningen vid dess inrättande, helt infriats. Befattningen placerades å bankavdelningen (postsparbanken och postgirokontoret). Genom personalökningen under åren, f. n. ca 3 500 anställda, har numera ytterligare en konsulent anställts, och dessutom ha dessa konsulenter fått ett kanslibitråde till sin hjälp för mera rutinmässiga göromål.

Arbetsuppgifterna för konsulenterna hos generalpoststyrelsen äro givetvis i stort sett liknande dem inom industriföretagen. Man kan peka på det förhållandet, att de senare årens brist på arbetskraft och den statliga förvaltningsapparatusens fortgående utbyggnad fört med sig stigande svårigheter att nyrekrytera personal. Allt yngre arbetskraft, ofta nyinflyttad från landsorten, har måst anställas. Konsulenterna ha då haft en svår uppgift att skaffa bostäder, i regel väl möblerade rum. På grund av arbetskraftens sammansättning har också ansetts föreligga ett visst ansvar att söka hjälpa till rätta i så stor utsträckning som möjligt. Ämbetsverket har betraktat det som naturligt att personalkonsulenterna göra hembesök, då någon befattningshavare av sjukdom eller annan kanske ej uppgiven anledning varit frånvarande från arbetet en längre tid. Ensamstående befattningshavare ha härigenom kunnat vid sjukdom få hjälp med skötseln av enskilda angelägenheter.

Den överallt i arbetslivet förefintliga tendensen att kvinnliga anställda med minderåriga barn tvingas sluta sitt arbete eller anhålla om deltidarbete på grund av svårigheten att skaffa och behålla hembiträden eller att få barn placerade på daghem e. d. har i viss utsträckning kunnat motarbetas genom att personalkonsulenterna ägnat sig åt att lösa dessa problem åt de anställda. Konsulenterna skaffa sig givetvis snart personlig kontakt med skilda sociala och andra institutioner och få därigenom möjlighet till utvägar ur ett annars till synes besvärligt dilemma. Många gånger har härigenom ämbetsverket kunnat få behålla en dugande arbetskraft.

Som en lyckad anordning måste betraktas anställandet av två hemsystrar, som såväl manliga som kvinnliga befattningshavare kunna anlita i »akuta» fall. En viss avgift erlägges per dag av den, som anlitar en hemsyster. I övrigt täckas kostnaderna genom bidrag från ämbetsverket och de anställdas organisationer.

Bland övriga uppgifter, som åvila dessa konsulenter, kunna nämnas omhändertagandet av spar- och lånekassa och i samband därmed rådgivning i ekonomiska frågor av skilda slag. I de kurser, som ämbetsverket anordnar för de nyanställda, deltaga konsulenterna med föredrag rörande t. ex. arbetshygien.

En viktig uppgift för konsulenterna är liksom inom industrien den personliga kontakten med de anställda. De kunna därigenom bidra till att ett gott samarbete mellan verksledning och personal vidmakthålles och förstärkes.

På olika sätt kunna konsulenterna bistå de anställda i deras privata bekymmer, vilket här ovan något berörts. Detta betyder lättnader för verksledningen och bättre arbeteffektivitet. Slutligen bör framhållas att dessa konsulenter givetvis stå i intim kontakt med sociala institutioner, med arbetsförmedlingen och med skilda folkbildningsrörelser.

Det föreligger otvivelaktigt ett behov av att personalvården ordnas även på andra håll inom den statliga administrationen. Såväl ur statsnyttans som ur personalens synpunkt vore det till fördel, om här ovan framförda synpunkter på personalvårdens vikt och betydelse kunde åstadkomma en ändring av nu rådande förhållanden, som kanske skulle kunna karakteriseras så, att staten som mönsterarbetsgivare sökt i rättvisans namn detaljreglera sina befattningshavares anställnings- och avlöningsvillkor men därvid mer eller mindre glömt bort människan i sammanhanget.

Med hänsyn till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att undersökning verkställas i syfte att få till stånd en effektiv och för de olika statliga myndigheterna lämpad personalvård.

Stockholm den 22 januari 1949.

Folke Nihlfors.

Brita Elmén.

Daniel Wiklund
i Stockholm.

Margit Vinge.

Gerda Höjer.
